ds. J. de Bruin, preek over Zondag 5 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 15 januari 2023.

Votum en groet

Zingen: Psalm 143:11:
Laat Uwe gunst mij niet begeven;
Schenk mij, om Uwes naams wil, leven.
Laat mijne ziel, die tot U schreit,
Van haar benauwdheid zijn ontheven;
Red mij om Uw gerechtigheid.

Schriftlezing: 2 Koningen 4:1 t/m 7:
1 EEN vrouw nu uit de vrouwen van de zonen der profeten riep tot Elísa, zeggende: Uw knecht, mijn man, is gestorven, en gij weet dat uw knecht den HEERE was vrezende; nu is de schuldheer gekomen om mijn beide kinderen voor zich tot knechten te nemen.
2 En Elísa zeide tot haar: Wat zal ik u doen? Geef mij te kennen, wat gij in het huis hebt. En zij zeide: Uw dienstmaagd heeft niet met al in het huis dan een kruik met olie.
3 Toen zeide hij: Ga, eis voor u vaten van buiten, van al uw naburen, ledige vaten; maak er niet weinig te hebben.
4 Kom dan in en sluit de deur voor u en voor uw zonen toe; daarna giet in al die vaten, en zet weg dat vol is.
5 Zo ging zij van hem en sloot de deur voor zich en voor haar zonen toe; die brachten haar de vaten toe en zij goot in.
6 En het geschiedde als die vaten vol waren, dat zij tot haar zoon zeide: Breng mij nog een vat aan. Maar hij zeide tot haar: Er is geen vat meer. En de olie stond stil.
7 Toen kwam zij en gaf het den man Gods te kennen; en hij zeide: Ga heen, verkoop de olie en betaal uw schuldheer; gij dan met uw zonen, leef bij het overige.

Zingen: Psalm 51:1
Genâ, o God, genâ, hoor mijn gebed;
Verschoon mij toch naar Uw barmhartigheden;
Delg uit mijn schuld, vergeef mijn overtreden:
Uw goedheid wordt noch paal, noch perk gezet.
Ai, was mij wel van ongerechtigheid;
Mijn schuld is zwaar, ik heb Uw wet geschonden;
Zie mijn berouw, hoor, hoe een boetling pleit,
En reinig mij van al mijn vuile zonden.

Lezen: 12 Artikelen des geloofs
1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijk Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

Lezen: Zondag 5 van de Heidelbergse Catechismus:
Vraag 12 Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?
Antw. God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelven, óf door een ander, volkomenlijk betalen.
Vraag 13 Maar kunnen wij door onszelven betalen?
Antw. In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.
Vraag 14 Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden dat voor ons betale?
Antw. Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan ook geen bloot schepsel den last van den eeuwigen toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.
Vraag 15 Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?
Antw. Zulk een, Die een waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook tegelijk waarachtig God is.

Gebed.

Zingen: Psalm 70:1 en 3:
Vers 1
Daal haastig ter verlossing neer,
O God, en red mij uit gevaren,
Uit angsten, die mijn ziel bezwaren;
Spoed U te mijner hulp, o HEER!
Laat allen, die mijn ziel belagen,
Beschaamd en schaamrood van mij vliên;
Laat, die met vreugd mijn rampen zien,
In hunne wensen nimmer slagen.

Vers 3
Ik ben nooddruftig, arm en naakt;
O God, mijn Helper uit ellenden!
Haast U tot mij; wil bijstand zenden;
Uw komst is 't, die mijn heil volmaakt.

Preek:
Geliefde gemeente, in de tijd van Elisa leefde er een vrouw in Israël, die eens getrouwd was met een zoon van de profeten. Maar de Heere nam in Zijn ondoorgrondelijke wijze haar man van haar zijde weg, en zij bleef achter als een weduwe met twee jonge kinderen. Ze moest alleen verder zonder kostwinner en zonder sociale voorzieningen. Zonder weduwenpensioen, want dat was er allemaal in die dagen nog niet. Toen werd die weduwe een arme weduwe. Want op een gegeven moment kon ze niet meer aan de financiële verplichtingen voldoen. Zij kwam in de schulden terecht.

En ze voelde het wel aan: vroeg of laat wordt er aan de deur van mijn huisje geklopt. Dan zal de schuldeiser de openstaande schuld komen opeisen. Wat kwam er een nood in het leven van deze jonge weduwe, met haar jonge kinderen. Wat een nood! Ze had geen penning om haar schuld te kunnen betalen. En wat zei die man toen hij op een goede dag aan de deur kwam om haar schuld op te eisen: 'Dan wil ik jouw twee jongens hebben.' Nou, dan zou die vrouw helemaal niets meer hebben. Dan zouden die jongens, als ze straks groter zijn, ook niet voor haar kunnen werken en voor haar kunnen zorgen.

U voelt wel aan, dat het verdriet en de nood onbeschrijflijk groot gingen worden bij deze weduwe. En de schuldeiser bleef maar vragen om de betaling van haar schuld. Elke keer kwam hij met de eis: 'Betaal mij wat gij schuldig zijt.' En die vrouw kon het niet, totaal niet. Ze raakte helemaal verlegen met deze situatie. Ja, ze raakte verlegen om iemand, die het voor haar zou doen. En te midden van die nood kwam er een lichtstraal in haar leven. Zij hoorde van Elisa, wiens naam betekent: Redder van God. En de verlossing in haar nood zocht ze bij deze man, bij deze man Gods. En door middel van deze man Gods, bij God Zelf. Wat heeft ze toen leren verstaan, gemeente, in haar concrete situatie: 'Als mij geen hulp of uitkomst bleek, wanneer mijn geest in mij bezweek, en overstelpt was door ellend', hebt Gij, o HEER' (het kwam van de andere kant), mijn pad gekend' (Psalm 142:2).

Is dat ook niet de weg van een zondaar, die op de school van de Heilige Geest gaat ontdekken, dat hij in de schuld staat bij God? En dat God ook een Schuldeiser is, Die zegt: 'Betaal Mij wat gij schuldig zijt.' Wat een wonder als je die vraag in het hart krijgt, en dat je werkelijk gaat geloven dat God betaling eist voor uw en jouw gemaakte schuld. En waar je het misschien zelf aanvankelijk probeert op te lossen, en betaalmiddeltjes probeert te zoeken, gaat de Heilige Geest het stapje voor stapje van je afnemen.

Zodat je niets anders overhoudt dan schuld, en je geen penning hebt om te betalen. Dan zul je verlegen raken om iemand die het wel kan doen. En daarmee staan we nu precies midden in zondag 5 van de Heidelbergse Catechismus.

Ik zou boven de prediking willen schrijven: 'Betaal Mij wat gij schuldig zijt.' Alleen al dat thema, gemeente. Hoor je het? Dat zegt de Heere vanmiddag tegen je: 'Kom eens en betaal Mij wat jij schuldig bent.' Wat heb je dan? Wat heb jij jongen, wat hebt u?

We gaan drie gedachten overdenken.

1. Het spreekt allereerst van Gods gerechtigheid.
2. Het tekort van onze eigengerechtigheid.
3. De roep om de noodzaak van een Borggerechtigheid.

In zondag 4 werd de vraag gesteld: 'Is God dan ook niet barmhartig?' O gemeente, ik heb het vorige week al gezegd: God is zó barmhartig, zó oneindig groot in Zijn barmhartigheid. Dan hoor ik opnieuw de profeet Jeremia van die barmhartigheid getuigen: 'Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind?' O gemeente, dat is toch zo'n groot wonder, dat Die gróte God zo vol barmhartigheid is, dat Hij Zich wil vergelijken met een moeder die een kind op schoot neemt, en aan haar hart drukt, en het daar het liefdeshart van moeder hoort kloppen.

'Is niet Efraïm, is niet die vuile zondaar voor Mij een dierbare zoon? Is die vuile zondaar die bij Mij weggegaan is, is hij voor Mij niet een troetelkind?' Dat kun je niet begrijpen hè? Maar dan moet je naar de eeuwigheid, om dat te kunnen begrijpen. Want daar heeft de HEERE gezegd: 'Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, sinds Ik aan die grote schare, die niemand kan tellen, van eeuwigheid gedacht en erover gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem. Daarom rommelt Mijn ingewand over hem, en Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de HEERE.' O gemeente, de ingewanden van God; dat is natuurlijk menselijk uitgedrukt. Maar die rommelen van barmhartigheid. Weet je, jongens en meisjes, waar je aan moet denken? Het kan best wel eens wezen, dat je een lange middag gespeeld hebt, en dat je de tijd niet gehad hebt, om even iets te drinken en iets te eten. En dan wordt het een uur of vijf, half zes; etenstijd. En dan begint het hier van binnen een beetje te rommelen, laat ik het maar zo noemen: te knorren. Omdat je behoefte krijgt aan eten.

Gemeente, je zou het zo toch bijna niet durven uitleggen, maar de ingewanden van die barmhartige God hebben gerommeld. Mag ik het zo eens zeggen, vanwege Zijn honger en Zijn dorst, om een verloren zondaar zalig te maken. Is dat geen barmhartigheid? O, God is vol van ontferming en vol van barmhartigheid. Zo is Hij echt. Maar voor wie? Voor wie is Hij vol van barmhartigheid? We moeten ordelijk zoeken naar een antwoord. Want wat lees ik in de Wet van God? Dat God barmhartig is over duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.

Daar moeten we beginnen. Dus Gods barmhartigheid gaat uit naar een mens, die Hem liefheeft en Zijn geboden onderhoudt. Wie is dat hier vanmiddag? O, niemand. Dus Gods barmhartigheid kan zomaar niet naar u uitgaan, toch? Zo staat het in de Wet. Die mij liefheeft, en Mijn geboden onderhoudt; voor die is Mijn barmhartigheid. En wat is de werkelijkheid van uw, jouw en mijn bestaan? Dat we tegen die lieve God, tegen die lieve Wet, hebben overtreden. Dan moet God Zijn barmhartigheid inhouden. Want Hij is het wel, maar Hij kan het niet kwijt.

Want er is een andere deugd, die net zo sterk in God is, als Zijn barmhartigheid. En die deugd begon te spreken, toen Hij de zonde zag. Toen Hij de zonde bij u zag, en de zonde bij jou en bij mij. Dat is Zijn gerechtigheid. En Zijn gerechtigheid eist betaling, en eist de straf voor de zonde. Want vorige week hebben we toch gehoord: 'Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.' O gemeente, wat een ontzaglijke zaak, dat God Zijn barmhartigheid moet inhouden, en als een rechtvaardige God u zal moeten straffen vanwege uw zonden.

O, als dat van binnen gaat leven, en je gaat dat werkelijk geloven door het werk van Gods Geest, ja, dan zeg je: 'Wil Uwen knecht, door schuld verslagen, o HEER', niet voor Uw vierschaar dagen; Want niemand zal in dat gericht, daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen, rechtvaardig zijn voor Uw gezicht' (Psalm 143:2). Weet u wat nou zo wonderlijk is? Dat is nou net de weg naar de verlossing. Want met zondag 4 zijn we aan het einde gekomen van het hoofdstuk, dat gaat over de ellende van de mens. En met zondag 5 zijn we gekomen bij het twede hoofdstuk van het troostboek: Van de verlossing van de mens.

Houdt dan de ellende op? Neen, die wordt verdiept. Want zelfs tot aan het einde van de Catechismus komt de Wet weer terug, en ook onze boze natuur en de zonde. Weet je wanneer de ellende ophoudt, in het leven van de ware gelovigen? Als ze sterven, want dan gaan ze naar de hemel, en daar is geen ellende meer, en hun lichaam wordt begraven. Neen, de ellende zal ook in de komende zondagen worden verdiept, maar er komt wat bij! Er komt een heerlijke boodschap, en een heerlijk onderwijs bij. Want het gaat naar de verlossing.

En zo heeft de Heere Jezus Christus, zo hebben we gehoord in de zondagen 2 t/m 4, als de grote Profeet en Leraar onderwijs gegeven, door Zijn Woord en door Zijn Geest, over de geestelijke inhoud van de Wet. Over de schuld die wij gemaakt hebben, en over de straf die wij verdiend hebben. En al die tijd heeft Hij Zich afzijdig gehouden, verborgen gehouden. Maar nu is de tijd aangebroken, dat het heengaat naar de openbaring van de Middelaar en de Verlosser. En daarom komt niet gelijk bij die vraag: Ja maar, is er dan nog een middel, als antwoord: de Heere Jezus. Neen, de Heere gaat je laten weten op de school van de Heilige Geest: Waarom is Hij nou een Middelaar? Waarom is Hij een Verlosser en waarom heb je Hem zo nodig? En dan komt die vraag, terugblikkend op de zondagen 2, 3 en 4.

Vraag 12: ‘Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?’ Zullen wij deze vraag een klein beetje ontleden? Eigenlijk zie je in deze vraag twee dingen. In de eerste plaats een belijdenis. Hier hoor ik de onderwijzer, en die leerling die wist daar ook wel van: Ik als mens ben strafwaardig geworden. Zó strafwaardig, dat ik zelfs tijdelijke en eeuwige straffen heb verdiend. Kent u die belijdenis?

Heeft de Heere je wel eens gevonden, op je knieën voor God, met een verbroken en verslagen hart? Zodat je zei: ‘Heere, zo is het?’ Dat de Heere je eerlijk maakte, en dat de Heere je deed belijden: ‘Uw doen is rein Heere, Uw vonnis gans rechtvaardig. Ik kan er niets van afdoen, en ik wil er ook niets van afdoen. Heere, U hebt het mij gezegd, en ik ben ervoor ingewonnen. Ik ben strafwaardig, o God. Ik ben strafwaardig.’

Maar ik hoor nog iets in deze vraag. Ik hoor hier niet alleen een belijdenis in, maar ik hoor ook een intens verlangen. Een hartelijke begeerte. Ik hoor hier iemand hongeren en dorsten. Ik hoor hier iemand intens uitgaan naar God. Hier hoor ik in deze vraag een mensenkind, die enerzijds moet zeggen: ‘Ik ben strafwaardig en ik heb nergens recht op.’ En tegelijkertijd dorst zijn ziel naar God. En is er in zijn ziel de noodzaak, maar ook de begeerte gelegd, om met die God, tegen Wie hij gezondigd heeft, en voor Wie hij strafwaardig is, dat hij met die God weer verzoend zal worden.

En wil dat tot stand komen, dan moet er een middel komen tot verlossing. Hier hoor ik in deze vraag iemand die dorst naar het middel om verlost te worden. En dat niet alleen om verlost te worden van de zonde, en de welverdiende straf. Want zulke mensen kom ik wel meer tegen in de Bijbel, die daarvan verlost willen worden. Dan denk ik aan Kaïn, en dan denk ik aan Judas. Maar bij het zaligmakende werk gaan er twee dingen samen op. Niet alleen om verlost te worden van dat rechtvaardig oordeel. Ik zou bijna zeggen, meer nog om weer in genade bij God te kunnen komen.

En is het je daar nou om te doen? Ga nou eens eerlijk met je hart om. Is het je om God te doen? Als het je echt om God te doen is, is dat een zuiver kenmerk, dat je van dood, levend gemaakt bent. Het is alsof ik hier iemand hoor roepen met die stokbewaarder: ‘Lieve heren, wat moet ik doen om zalig te worden?’ Kijk, dat is een begeerte, die wordt in je hart gewerkt door Woord en Geest. Als je inderdaad ontdekt je totále onmogelijkheid, om ook maar iets goeds te kunnen doen. En die begeerte zal sterker worden, als de Heere je vanuit het Woord leert dat je strafwaardig bent. Die begeerte zal je uitdrijven naar de troon der genade. Want je ziel dorst naar God. En al leer je Hem kennen als je Rechter; je kan het niet nalaten om je Rechter om genade te bidden. Ja, die begeerte in je hart om met God verzoend te worden, al loop je daar met je zonde, al loop je daar met je schuld, die gaat de Heere juist voeden door de prediking van het Woord. Dan geeft Hij je weleens een bemoediging.

Dan geeft Hij je weleens een onderwijzing vanuit het Woord, om niet in de wanhoop om te komen. Maar dat zal de begeerte om met God verzoend te worden, alleen maar versterken. Ja, je begeerte gaat uit naar een middel, om toch niet gestraft te worden, maar bovenal om weer genade te ontvangen. Kent u daar iets van? Ben je zo'n zoektocht begonnen? Een geestelijke zoektocht naar dat éne middel? Om die welverdiende straf te ontgaan en wederom tot genade te komen? Dat middel tot de verlossing? Kom, zoek je daarnaar? En kun je maar niet rusten, voordat je het gevonden hebt?

Moet je misschien vanmiddag zeggen: 'Ik zoek ernaar en ik ben er heilig van overtuigd, dat ik het moet hebben, maar ik heb het nog niet gevonden.' O ja, je zoekt met ingespannen krachten, en de Heere vindt je dikwijls onder de prediking van het Woord. Dikwijls ook thuis in de stille tijd, op een eenzame plek, met het Woord van God. Met gevouwen handen en je blijft maar uitgaan, en je blijft maar roepen en je blijft maar zoeken. Je kunt er niet mee stoppen. En als dan vanmiddag de dienaar van het Woord aan je vraagt: 'Zeg luister eens, arme zoeker, heb je nou dat middel gevonden?' Moet je dan misschien zeggen: 'Neen dominee, ik heb het nog niet gevonden.'

Zullen we dan samen eens gaan zoeken, hoe dat zou kunnen? Hoe zou dat nou komen, dat je het nog niet gevonden hebt? Zit er misschien iets tussen, waar je ogen nog voor open moeten gaan? Dat is een spannende vraag. Is het misschien zo gemeente, als het zo is in je leven, dat je misschien nog blind bent voor het hoge doel waarmee God een zondaar zalig maakt? Wat is dat hoogste doel dan, weet u dat? Dat is de eer van God. Misschien vindt u het een beetje een vreemde vraag, die ik vanmiddag ga stellen. Maar heb je weleens ingezeten over de eer van God? Want gemeente, wat is er nou met God gebeurd? Ik zeg het maar heel eenvoudig, heel menselijk. God is vertoornd geraakt over de zonde, en God moet die zonde straffen. Tenzij de toorn van God tot stilte is gebracht. Dus als het gaat om de zaligheid van een zondaar, dan moet er eerst bij God wat gebeuren. Dan moet de toorn van God tot stilte worden gebracht, om vervolgens een zondaar te kunnen zalig maken. Daarmee is de eer van God gemoeid. Daarom nog een keer die vraag. Hebt u weleens ingezeten over de eer van God?

Hoe wordt Gods toorn tot stilte gebracht? Hoe kan God een zondaar zalig maken op zodanige wijze, dat Hij alle eer krijgt, omdat Hij de weg heeft uitgedacht? Als de Heilige Geest je die vraag in het hart gaat leggen, en je met die verlegenheid gaat lopen, dan zal Hij je gaan onderwijzen, hoe God nu aan Zijn eer komt, als Hij u en jou wil zalig maken. Hoe dan? Er moet aan Zijn gerechtigheid genoeg geschieden. Want Gods gerechtigheid eist betaling voor de schuld. Gods recht is zó sterk, zó onwrikbaar, dat Hij de zonde moet straffen. Laten we nog eens even verder nadenken over die gerechtigheid, die hier aan de orde komt in antwoord 12: God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede. Dat houdt twee dingen in. Allereerst wil de Heere, dat u, jij en ik Zijn Wet volkomen zullen houden. En als dat zo is, is Hij zó recht, dat Hij je dan het eeuwige leven geeft.

Maar dat kan niet meer, want wij zijn ongehoorzaam geweest. Dus ging Gods recht wat anders openbaren. U bent in de schuld gekomen bij God, en daarom moet u betalen voor die schuld. En van die eis stapt de Heere niet af. Die eis wordt vanmiddag na aan uw hart gelegd. 'Kom, zondaar in Kralingen, betaal Mij wat gij schuldig zijt.' Het zou te wensen zijn, dat de Heilige Geest terwijl je zit te luisteren naar de prediking, dat de Heilige Geest je ervoor in gaat winnen.

Dat je met deze heilige eis, en je hemelhoge schuld, eens stil wordt voor God. Dat je in je hart gaat belijden: 'Heere, het gaat allereerst om Uw eer, en niet in de eerste plaats of ik nou zalig word, maar om Uw eer.' En gemeente, als de Heere je ervoor in gaat winnen, dat aan Gods gerechtigheid genoeg moet geschieden. Dat God betaling eist voor uw schuld, voor jouw schuld, voor mijn schuld, en je wordt het daarmee eens, gemeente, dan gebeurt er iets heel wonderlijks in je hart.

Je hebt misschien een hele tijd geleden, met heel veel vrees en heel veel benauwdheden, toen je ging horen over Gods straffen, en over dat welverdiende oordeel, en over dat Godsgericht, zodat je er niet van kon slapen. Dat je zó onrustig was in je hart, zo opgejaagd en zo benauwd. Maar toen ging de Heere je inwinnen voor Zijn gerechtigheid. En toen werd je het er mee eens. Toen verbrak de Heere de vijandschap ertegen. Toen zag je, dat het onrecht niet in God gevonden wordt. Toen mocht je buigen voor Hem.

Want het gaat om Zijn eer. En tegelijkertijd ligt daar de zaligheid van een zondaar in opgesloten. Maar toch gaat de Heere het je leren: Het gaat bij alles wat Hij doet in de eerste plaats om Zijn eer. Want gemeente, zeg eens eerlijk: Hoe zou het nou kunnen zijn, dat de Heere een zondaar zalig maakt, terwijl Hijzelf de eer ervan niet zou krijgen? Dat kan toch niet? Het is alles Zijn werk. Daarom hoop ik dat u door de Heilige Geest ervoor ingewonnen mag worden, dat het alles gaat om Zijn eer, ook als het gaat om de eis van Zijn gerechtigheid. Aan Gods gerechtigheid moet genoeg gedaan worden, gemeente. Hoe dan? O, als je dat leert verstaan op de school van de Heilige Geest, dan moet je inderdaad ook een hele vernederende les leren. Maar dat is niet zo erg. Het gaat toch om Zijn eer? Want als het om Zijn gerechtigheid gaat, telt die van ons niet meer mee.

Dan kom ik bij onze tweede gedachte: Het tekort van onze eigen gerechtigheid. Ja gemeente, u staat in de schuld bij God en ik ook. Dat betekent, dat wij God niet geven wat Hem zo toekomt. Namelijk vrijwillige liefde, Hem eren, Hem dienen, en al Zijn geboden volkomen gehoorzamen. Wat is ervoor in de plek gekomen? O, die goddeloze neiging om die lieve God te haten. De neiging om te zondigen, en niet alleen de neiging, maar ook de daadwerkelijke zonden. En tegenover die gerechtigheid van God zijn wij dus niets meer. En toch komt de Heere, en Hij zegt: 'Ik vraag, Ik eis van u volkomen gehoorzaamheid en betaling voor uw schuld. Ja, dat vraag Ik van u, dat eis Ik van u.'

Want luister eens wat de leerling zegt: 'God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelven, óf door een ander, volkomenlijk betalen.' Is dat mogelijk? Ben je er al achter gekomen, of dat mogelijk is? De leerling die zegt: 'Het kan niet.' Op geen enkele wijze kunnen wij door onszelf betalen. Antwoord 13: 'In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.'

Gemeente, wat een ontdekking toch. Moet u zich eens voorstellen. Nu is de zondag bijna voorbij. En als je vanavond naar je bed gaat, jongelui, is je schuld weer groter dan gisteren. Toen je vorige week hier in de kerk was, was je schuld minder als vandaag. Er zijn zeven dagen voorbijgegaan, en elke dag werd je schuld groter. En als we elkaar volgende weer zondag weer mogen ontmoeten, hier in de kerk, is je schuld wéér groter geworden. Hoe oud ben je? Ja, zegt een jongen: 'ik ben nog maar vier jaar.' Dan heb je al heel wat schuld opgebouwd. Jij bent achttien jaar hè? Dat is nog meer schuld. Hier zit er ook een van zestig jaar. Nog meer schuld. We hebben gemeenteleden van over de negentig jaar. Nog meer schuld.

Het staat er toch? Weet u wat ik me zo goed kan voorstellen? Gemeente, ik ben gewoon maar heel eerlijk, ook over mezelf. Voel je misschien ook een beetje vijandschap? Alles wordt van je afgepakt hè? Je dacht dat je nog wat was. Netjes godsdienstig; voor de tweede keer in de kerk. Je doet je best. En dan staat er een dominee op de preekstoel, en die gaat je vanmiddag zeggen: Je doet niets anders dan schuld met schuld vermeerderen. En je hebt niets om aan Gods gerechtigheid te kunnen voldoen. Wat blijft er dan over?

O, wordt toch eens eerlijk, gemeente. Wat blijft er nou van ons over? Als je niets hebt en als je niets kan aandragen. Als je alleen maar eigengerechtigheid hebt, en daarbij ook nog eens je schuld dagelijks groter maakt. Wat heb je dan nog? Wat hou je dan over? Straf, straf. En wat betekent dat? Dat je eeuwig de straf moet dragen. Ja maar, dan kom ik nooit tot een einduitbetaling. Dus dan zou God die eeuwige, oneindige straf moeten samenpersen tot een tijdelijke straf. Niet om het af te zwakken, maar juist om het intenser te maken.

Want Gods majesteit is beledigd, en zal je met de allerhoogste straf moeten straffen. Dan moet God die eeuwige straf a.h.w. tijdelijk gaan maken, om daar doorheen te kunnen komen, om zo zelf te kunnen betalen. Zou dát kunnen, gemeente? Zouden we zo door onszelf kunnen betalen? In generlei wijze. Wij zijn te onvolmaakt, te zwak, we hebben te veel gezondigd, om dit te kunnen dragen. Wie zal van ons mensen in dat dragen van de straf, die oneindige toorn Gods over de zonden kunnen dragen? En gemeente, al gaat het in de Catechismus nog niet over het lijden en sterven van Christus, maar ik wil het toch noemen. Christus is Mens geworden, zoals u, jij en ik, in alles gelijk geworden, in alles verzocht geweest, behalve de zonde. En als ik dan denk aan Gethsémané, hoe de toorn van God als een pers drukte op de Borg, waar Zijn zweet werd tot druppels bloed.

Zou u dat kunnen dragen, zou jij dat kunnen dragen? Onmogelijk, onmogelijk. Heb je dat geleerd in het leven? O, als de Heere Jezus in het hart gaat werken door Zijn Woord en Geest, en Hij gaat plaats maken voor Zichzelf. Voor die éne gerechtigheid, waarmee je voor God kan bestaan, dan moet je zoveel kwijtraken. Wat zeg ik? Dan moet je alles kwijtraken. Ook datgene waarmee je toch nog een beetje voor God meende te kunnen bestaan. Die vijgenboombladeren waar ook Adam en Eva zich mee bedekten. Maar het kan niet.

Hoe zegt Paulus het ook alweer? Toen hij de uitnemendheid van de Heere Jezus mocht zien, heeft hij alles schade en drek geacht. Alles wat niet de Heere Jezus was, ging hij vergelijken met mest, drek, een gierkelder. Hij kon er niet mee voor God bestaan. Wat zou het een zegen zijn als je dat mag leren, ook door de prediking van deze middag. Dat je zo voor de Heere terecht mag komen en zegt: 'O God, ik ben niet anders als een verloren, doemwaardige zondaar. Ik kan zelfs met mijn tranen, met mijn gebeden, met mijn begeerten, met mijn zonden, met mijn zingen, met mijn Bijbellezen, mijn schuld niet betalen.'

'O heilige God, ik kan de prijs der ziele, dat rantsoen, aan U in tijd nog eeuwigheid voldoen. Ik kan met mijn eigen werken Uw toorn niet tot stilte brengen. Ik kan met alle voorrechten die ik van U gekregen heb, de eeuwigheid niet aandoen. O wee mij, dat ik zó gezondigd heb, o God. Als U met mij in het recht gaat treden, en gadeslaan al mijn ongerechtigheden; Heere, ik kan voor U niet bestaan. Heere, ik heb niets, niets, totaal niets waarmee ik de losprijs zou kunnen betalen.'

O gemeente, hoe moet dat toch? Hoe moet dat toch? Ziet u wel, dat als het zo is dat de Heere zegt: Je moet door jezelf betalen, dat het totaal onmogelijk is om zalig te worden? Heb je ook dat lichtstraaltje ontdekt? Ja, het is misschien maar een klein lichtstraaltje in deze onmogelijkheid, in dit antwoord: 'Of door onszelf, of door een ander.' Maar dat is wat gemeente! Blijkbaar is het bij die grote God mogelijk, dat een ander voor je betaalt. Is dat geen lichtstraal in je eigen onmogelijkheden? Een lichtstraal van hoop? O, zou het dan toch kunnen? Waar ik het niet meer kan, dat er misschien een ander is, die het voor mij zou kunnen doen? Ja, dat die ander er zelfs kan zijn, waarmee zelfs God tevreden zal zijn?

Ja, wie moet dat dan zijn? Wie moet dat zijn, jongens en meisjes, die ander? Nou, denk eens aan het Oude Testament. Wat gebeurde daar in de tabernakel, elke dag? Daar in die voorhof, bij het brandofferaltaar? Ontelbare lammetjes en geiten, ossen en stieren zijn daar geslacht. Zou het dan misschien een dier kunnen zijn, een ander bloot schepsel? Nee, het kan niet. Dat kan niet, gemeente. Want dan was het voldoende geweest, als er in de tabernakel één dier geslacht zou worden. Maar het kon niet bij één dier blijven. En wat zegt de Schrift? 'Want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme' (Hebr. 10:4). Het kan dus geen dier zijn. Dus die ander, die valt af.

Welke schepselen heb je dan nog meer, die het voor u, voor jou en voor mij, zouden kunnen doen? En dat stel ik natuurlijk als een vraag. Nou, hoor ik iemand zeggen: Een engel, wat dat is ook een schepsel, en die heeft nooit gezondigd. Maar Gods gerechtigheid eist, dat het schepsel een ziel en een lichaam moet hebben. Een dier heeft alleen een lichaam, en een engel heeft alleen een ziel. Een engel kan zijn bloed niet geven. Een engel kan het ook niet doen.

Dus een dier niet, een engel niet. Nou, dan blijft er een mens over. Een ander mens, want zelf kon je het niet. Wie zal dat kunnen zijn? Zou u een mens weten, vanuit de Schrift, bijvoorbeeld Abraham, want die wordt zelfs de vader van alle gelovigen genoemd? Die kon het ook niet, want Abraham was ook een zondaar in zichzelf. Mozes dan, die de middelaar van het Oude Testament wordt genoemd. Die zichzelf zó diep kon vernederen, dat hij door genade kon zeggen: 'Heere, U ziet dat zondige volk. Straf dat volk niet, maar delg mij dan uit Uw boek.' Zou Mozes het kunnen zijn? Ook niet.

Eén van de grote apostelen? Paulus misschien? Ook niet, want het waren allen zondaren, die uit genade zijn zalig geworden. Ook op hen rustte van nature de toorn van God. Ook zij hebben geleerd, dat ze voor het recht van God niet kunnen bestaan. Dus wat is de conclusie, gemeente? Zelf kun je het niet, en een ander ook niet. Dan is gelijk je lichtstraal van hoop weer weg hè? Ik niet, een ander niet, niemand! En daar lig je nou vanmiddag. Daar zit je nou voor het heilig recht van God. En ik hoop, dat je ervoor buigen mag, en dat je het verstaan mag: hier zit ik, hier lig ik, met een totale onmogelijkheid. Ik niet en ik dacht, dat een ander het kon. Maar bij alle voorbeelden die we hebben genoemd, kan een ander het ook niet. Kijk, als dat nou werkelijkheid wordt in je hart, dan ben je werkelijk een uitgewerkte zondaar, met een onopgeloste zaak. Is er dan echt niemand, is er werkelijk geen ander? O, wat moeten we dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Dat brengt ons bij onze derde gedachte: De noodzaak van een Borggerechtigheid. O, wat moeten we dan, als ik het niet meer kan, als een dier het niet meer kan doen, als een engel het niet kan doen, als zelfs een kind van God het voor mij niet kan doen? Wat moeten we dan nog voor een Middelaar en Verlosser zoeken? Wie kan die ander dan zijn, die bij machte is om het voor mij op te nemen? Wie is er dan nog over, die voor mij, doodschuldige zondaar, toch mijn schuld kan betalen? Die de straf kan dragen, de toorn Gods kan dragen, om mij zo weer met God te verzoenen?

Ja, u leest het goed gemeente. Al werden al die anderen, een dier, een engel en een mens ook opzijgezet, dan nog blijft de mogelijkheid van die ander. Wat moeten wij dan voor een ander zoeken, voor een Middelaar en Verlosser? Ja, een Persoon die twee in één is. Een Middelaar en een Verlosser. Gemeente, dan mag ik u eigenlijk de Christus al verkondigen vanmiddag. Want volgende week zullen wij het horen, dat Hij het is. En waarom is Hij een Middelaar? Wat is dat?

Een middelaar is een persoon, die twee partijen, die haaks op elkaar staan, die totaal niet kunnen samenkomen, samen verbindt. En wie zijn nu die twee partijen? Dat is die beledigde God. Die Majesteit, tegen wie wij gezondigd hebben, en dat is de zondaar die ten dode opgeschreven is, en die des doods schuldig is. Hoe komen God en een zondaar nou samen? Zit je daar nou mee? En dat op zodanige wijze, dat God aan Zijn eer komt? Dan heb je een middelaar nodig.

Job, die zegt iets heel moois over een middelaar. Ik vind het toch altijd zo'n mooie uitdrukking. Je kan het ook in gedachten voor je zien. Hij zegt: Een middelaar is een persoon, die zijn hand op beide partijen kan leggen. Mag ik het eens zo zeggen: de Middelaar die u, jij en ik nodig hebben, kan Zijn hand op God leggen en die kan Zijn hand op u leggen, om ze samen te verbinden. Dat is een Persoon, Die moet heilig zijn, opdat Hij gemeenschap met God kan hebben, en tegelijkertijd moet Hij als een Mens zijn, om heel dichtbij die verloren zondaar te kunnen komen.

Het is alsof ik de hogepriester van vanmorgen weer voor me zie, die met die heilige zalf aan God verbonden is, en met de heilige zalf ook aan het volk. Maar Hij moet ook Verlosser zijn. Want die Middelaar kan niet zomaar tussen die heilige God staan, en een zondaar. Want er zit tussen God en die zondaar heel veel. De schuld, die hemelhoge schuld, die als een grote berg gaat oprijzen, waardoor je niet bij die God kan komen. Dus die Middelaar moet ook bij machte zijn, om die schuld daar weg te nemen. En daarom moet Hij een Verlosser zijn. Een Persoon, die die zonde gaat verlossen. Die die zondaar gaat verlossen van zijn zonde, van de schuld en van de straf van de zonde.

Het moet dus een Persoon zijn, die een Borg is. Die in plaats van een ander gaat betalen. En nu eist Gods gerechtigheid: De mens heeft gezondigd, dus de mens die moet deze straf gaan dragen. En we hebben het gehoord. Niet één van de mensen is bij machte dat te kunnen doen. Dus die Middelaar, die Verlosser, die dan nog overblijft, moet allereerst wel een mens zijn, maar anders dan alle andere mensen. Hij moet echt mens zijn, maar ook een waarachtig mens zonder zonde. Dus zoals Adam, voordat hij in de zonde viel. Hij moet een rechtvaardig mens zijn. Tussen die mens en God moet niets zitten. Die moet dus daadwerkelijk gemeenschap met God kunnen hebben.

Tegelijkertijd moet deze unieke mens, die echt mens is, en zonder zonde is, ook God zijn. Hij moet namelijk sterker zijn dan een mens. Ook een mens, die de gevolgen van de zonde in zijn lichaam moet ervaren. Dat heeft de Heere Jezus ook ervaren, want Hij is de mensen in alles gelijk geworden. Hij is in alle dingen verzocht geweest, behalve de zonde. En als de Heere Jezus nou alleen Mens was geweest, dan had Hij de zware toorn van God ook niet kunnen dragen. En daarom heeft de Heere gezegd: Die Middelaar en Verlosser, Die alleen bij machte is om zo'n verloren zondaar zalig te maken, Die moet én Mens én God zijn.

Nou gemeente, heb je zo'n Middelaar en Verlosser nodig leren krijgen, Die je Borg is? Die tussen God en u in komt te staan? Die u aanvaard heeft als een zondaar met een hemelhoge schuld? Die ook uw schuld aanvaard heeft, en op Zich genomen heeft om als Verlosser de schuld in een Menselijke natuur te gaan wegdragen? Hebt u de noodzaak van zo'n Persoon leren kennen in je leven? Werkte dat in je hart een gemis? Omdat je geleerd hebt: Echt niets en niemand zal mij kunnen redden, dan alleen die Persoon, die zo'n Middelaar en Verlosser is. En als ik Hem heb, als ik die Borg heb, dan alleen kan het goedkomen.

En gemeente, Die is er! Die is er al van eeuwigheid. Daar heeft God voor gezorgd. Gemeente, hier komen we op een punt, dat ik niet kan begrijpen. Diezelfde God waarvan we in de vorige zondagen gehoord hebben, dat Die zó vertoornd is over onze zonde, en dat Hij die zonde moet straffen naar Zijn recht, had van eeuwigheid al gezorgd voor die Ene Middelaar en Verlosser. Wie is God toch? Wie is God toch, dat Hij voor zo'n Borg heeft gezorgd? Die bij machte is om u, verloren zondaar, met God te verzoenen?

O, weet u wat de praktijk is? Dat heel veel mensen maar rustig voortleven, zonder kennis van zonde en schuld. En daarom niet zoeken naar die Verlosser en Middelaar. Er zijn ook mensen, die soms weleens aangedaan zijn onder de prediking van het Woord, waarbij het geweten weleens geknepen wordt. Dat ze bij vlagen wel eens onrustig zijn, maar meer dan dat is het niet. Het doet hen niet zoeken naar een Verlosser en Middelaar.

Er zijn ook mensen, die er ook niet naar zoeken, want ze denken dat het sowieso wel goed zit, op reis naar de eeuwigheid. Want ze leven netjes. Ze houden Gods geboden, voor zover mogelijk. Ze komen trouw naar Gods huis. Ze vallen voor de prediking van vrije genade. Maar het is alles uitwendig. Maar werkelijk verlegen zijn en uit de nood van je leven roepen: Wat moeten wij dan voor een Verlosser en Middelaar zoeken? Dat is er niet.

Er zijn ook mensen, die hebben de Verlosser en Middelaar zó gevonden. Die hebben zelf nooit ingezeten over die eisende gerechtigheid van God. Het is als met een plantje dat zo naar boven schiet, maar de worteltjes naar beneden zijn er niet. Zulke mensen horen heel graag over de Heere Jezus, en ze zijn ontroerd als ze over Zijn lijden en sterven horen. Ze maken van die ontroering de grond. Maar ze hebben nooit echt geleerd waarom ze nou een Middelaar en Verlosser nodig hebben, vanwege het eisend recht van God.

Maar hoe anders is het, als je de schuldbrief thuiskrijgt, die je met je tranen nat gaat maken, omdat je gaat lezen wat je gedaan hebt. Wat je verdiend hebt, en dat er niets is waar je je schuld kan betalen. Die het moeten uitroepen: Heere, als ik zie om mezelf, is het buiten hoop. Maar U bent Mijn Rechter, Heere. En ik heb gehoord, dat er bij U vergeving is. Dat U Zelf gezorgd hebt voor een Middelaar en Verlosser. En al ligt er heel veel voor mij nog verborgen, en kan ik veel dingen nog niet begrijpen.

Eén ding smeek ik U: Zeg mij Heere en onderwijs mij over die Persoon. Wie Hij is Die mijn Middelaar en Verlosser zal kunnen zijn. Opdat ik door genade U weer tot Mijn Deel mag hebben. O gemeente, dan ben je in het gemis gekomen van Christus, en begeer je nader onderwijs te krijgen over die Persoon, hoe Hij uw Middelaar, uw Verlosser zal zijn. Omdat je gaat verstaan, steeds meer en steeds dieper door het onderwijs van Gods Woord: Zonder bloedstorting van Die Ander is er voor mij geen vergeving. Maar als die bloedstorting van Die Ander er is, dan is er ook voor mij vergeving.

O gemeente, wat een wonder om zo verlegen te raken om Die éne Middelaar en Verlosser. Dat is Christus Die alles verworven heeft. We hopen er in de toekomst nog meer van te mogen horen. David heeft ook geleerd wat het is om in een weg van recht, van het genoeg doen aan Gods gerechtigheid, zalig te worden door Deze Middelaar en Verlosser. En dan hoor ik hem zeggen: Welzalig is de mens wie het mag gebeuren, dat God náár recht hem niet zal schuldig keuren. O, hoor ik iemand zeggen vanmiddag: Wat zou het een wonder zijn, als de Heere Zich zo aan mij wil openbaren. Daar zie ik nou naar uit. O, was het maar volgende week zondag, om te horen: Wie is dan Die Middelaar en Verlosser? Onze Heere Jezus Christus.

O, blijf dan maar uitgaan, blijf maar zoeken naar Deze Middelaar en Verlosser. Blijf maar smeken om het Licht. Vraag maar of dat eerste lichtstraaltje mag uitgaan tot de Zon der gerechtigheid, Die over je donkere hart zal gaan schijnen. Houdt aan, de dag komt. De Verlosser en Middelaar is er. Al moet je misschien vanmorgen nog zeggen: De morgenstond is gekomen en nog is het nacht. Want er is een Middelaar en er is een Verlosser, onze Heere Jezus Christus. Hoor het dan: Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem. Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven. Amen.

Zingen: Psalm 71:14:
Ik roem, o eeuwig Alvermogen,
'k Roem Uw gerechtigheid,
Die zoveel glans verspreidt,
Zo heerlijk schittert uit den hoge,
O HEER der legerscharen,
Wie kan U evenaren?

Dankgebed.

Zingen: Psalm 89:7:
Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort!
Zij wand'len, HEER, in 't licht van 't Godd'lijk aanschijn voort;
Zij zullen in Uw naam zich al den dag verblijden;
Uw goedheid straalt hun toe; Uw macht schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw woord verhogen.

Zegenbede.